

Чиж В.В.,
кандидат наук з державного управління,
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вивчення зарубіжного досвіду впровадження систем внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності є важливим з тієї сторони, що це дозволяє проаналізувати сильні та слабкі сторони даних освітніх структур та визначити можливі напрями удосконалення національних систем. Це сприятиме підвищенню якості освітньої діяльності та формуванню інтелектуального капіталу всередині країни, що є одним з першочергових завдань для відбудови та повоєнного відновлення України.

Враховуючи те, що національна система забезпечення якості вищої освіти України базується на європейських стандартах, розкрито зарубіжний досвід (зокрема, країн Європейського Союзу) в сфері забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти задля реалізації євроінтеграційних прагнень України.

В ході дослідження проаналізовано внутрішні нормативні документи та підходи і методи до системи забезпечення якості вищої освіти в таких країнах, як:

1. Франція [2]. В оцінюванні вищої освіти беруть участь такі органи: Вища рада з оцінки досліджень і вищої освіти (Hcéres); Генеральна інспекція освіти, спорту та досліджень (IGÉSR); The Commission des Titres d'Ingénieur (CTI). Наприклад, оцінка закладу компанією Hcéres відбувається в три основні етапи: підготовка оцінювання, відвідування закладу, підготовка звіту про оцінку. Процедури самооцінки (або внутрішньої оцінки) впроваджуються в установах під керівництвом і моніторингом Hcéres і CTI. Внутрішнє оцінювання може проводитися на постійній або разовій основі. Для управління установою самооцінка дозволяє аналізувати її функціонування та розвиток у зв'язку з її цілями.

2. Швейцарія [2]. Усі заклади вищої освіти зобов'язані пройти інституційну акредитацію. Швейцарська рада з акредитації як нова спільна організація Конфедерації та кантонів для акредитації та забезпечення якості у швейцарському ландшафті вищої освіти у своїх рішеннях він спирається на експертизу Швейцарського агентства з акредитації та забезпечення якості (AAQ). Правовою основою є Федеральний закон про фінансування та координацію сектору вищої освіти (HEdA). Інституційна акредитація та добровільна акредитація програм – це два формальні процеси, які перевіряють, використовуючи визначені стандарти (Керівні принципи Ради вищої освіти щодо акредитації в секторі вищої освіти), чи відповідають навчальні заклади та/або програми отримання ступеня вимогам якості викладання та досліджень. Процедура акредитації проводиться в три етапи. Спочатку заклад вищої освіти проводить самооцінювання. Потім проводиться зовнішнє оцінювання незалежною групою експертів Швейцарського агентства з акредитації та забезпечення якості (AAQ). На основі результатів Швейцарська рада з акредитації приймає рішення про акредитацію. Інституційна акредитація повинна оновлюватися кожні сім років. Наявність внутрішньої системи забезпечення якості є необхідною умовою для допуску до інституційної акредитації.

3. Фінляндія [1, 2]. Заклади вищої освіти самі несуть основну відповідальність за якість освіти, що передбачено Законом про університети та Законом про університети прикладних наук. Вони повинні регулярно брати участь у зовнішньому оцінюванні, яке проводить Фінський центр оцінювання освіти (FINEEC) як орган, відповідальний за зовнішнє забезпечення якості вищої освіти з 2015 року. Він діє в структурі уряду Міністерства освіти та культури як окремий підрозділ у Фінському національному агентстві з освіти (EDUFI).

Зовнішнє оцінювання має консультативне спрямування та спрямоване на залучення персоналу, студентів та зацікавлених сторін вищого навчального закладу до визнання сильних сторін, передового досвіду та сфер розвитку. Метою також є підтримка закладів вищої освіти у досягненні їхніх власних цілей і таким чином підтримка безперервного розвитку вищої освіти. FINEEC проводить три основні типи зовнішнього оцінювання вищої освіти: аудити систем забезпечення якості ЗВО; тематичне та системне оцінювання; акредитації інженерних програм.

4. Німеччина [2]. Для акредитації програм бакалавра та магістра Постійна конференція міністрів освіти та культури у Федеративній Республіці Німеччина заснувала Foundation Accreditation Council. Правовий контроль охоплює всю діяльність закладу вищої освіти. Внутрішнє оцінювання складається з систематичної інвентаризації та аналізу викладання та навчання, враховуючи дослідження, що виконується окремим відділом або факультетом, і завершується письмовим звітом. На цій основі проводиться оцінка зовнішніми експертами, які викладають свої висновки та рекомендації в письмовому остаточному звіті.

Предметно-змістові критерії включають: кваліфікаційні цілі програми отримання ступеня, що відповідають бажаному рівню кваліфікації; відповідність кваліфікаційних цілей остаточній концепції навчальної програми та її реалізації; технічні стандарти та стандарти, пов'язані зі змістом; заходи щодо гендерної рівності та компенсації недоліків; концепція системи управління якістю та заходи щодо реалізації концепції.

5. Польща [2]. Органами, відповідальними за зовнішнє забезпечення якості, є: Міністр науки та вищої освіти, Польський комітет з акредитації (PAC), Міністр охорони здоров'я та Національна рада з акредитації шкіл медсестер та акушерок. Законодавство Польщі передбачає шість процесів зовнішнього забезпечення якості: початкове інституційне оцінювання; інституційна повторна оцінка; початкова оцінка програми; періодична оцінка програми; комплексна оцінка, зосереджена на ефективності внутрішнього контролю якості; оцінка якості навчання в докторантурі.

Законодавство не регламентує детально підходи до внутрішнього забезпечення якості. Лише встановлено загальні принципи для навчальних програм, атестації викладачів та оцінювання курсу студентів. ЗВО детально встановлюють порядок у своїх внутрішніх положеннях. PAC переглядає внутрішні механізми забезпечення якості як частину зовнішнього оцінювання.

Основною процедурою зовнішнього забезпечення якості вищої освіти є акредитація освітніх програм. Як бачимо, незалежно від того, що всі країни Європи (в тому числі, і Україна) керуються Стандартами та рекомендаціями щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти ESG-2015, кожна з них має певні особливості в частині процедур забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності. Проаналізувавши підходи, що використовуються в Франції, Швейцарії, Німеччині, Польщі, Фінляндії, можна зробити висновок, що: окремі з них мають більш ліберальні критерії оцінювання, інші більш консервативні; обов'язковий чи добровільний

характер акредитації; більшість приділяють особливу увагу студентоцентричному підходу в освіті, соціальній відповідальності закладів вищої освіти під час здійснення оцінки якості вищої освіти та освітньої діяльності; важлива роль відводиться самооцінюванню та системі внутрішнього забезпечення якості вищої освіти; одним з критеріїв є реалізація закладами вищої освіти заходів щодо гендерної рівності тощо. Метою систем забезпечення якості вищої освіти в європейських країнах є організаційно-консультативна підтримка закладів вищої освіти у реалізації їх стратегічних прагнень і, як наслідок, підтримка безперервного розвитку вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Finnish Education Evaluation Centre. Audits of higher education institutions 2018–2024. URL: <https://www.karvi.fi/en/evaluations/higher-education/audits-higher-education-institutions-2018-2024>

2. This site of European Commission Eurydice. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems>.